

The Project Gutenberg EBook of Cyclops, by Euripides

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Cyclops

Author: Euripides

Translator: George Tsokopoulos

Release Date: March 14, 2012 [EBook #27845]

First Posted: January 20, 2009

Language: Greek

Character set encoding: UTF-8

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK CYCLOPS ***

Produced by Sophia Canoni

Note: The tonic system has been changed from polytonic to monotonic. The spelling of the book has not been changed otherwise.

Σημείωση: Ο τονισμός έχει αλλαχθεί από πολυτονικό σε μονοτονικό. Κατά τα άλλα έχει διατηρηθεί η ορθογραφία του βιβλίου.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΕΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΚΥΚΛΩΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

Γ. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΦΕΕΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΕΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
ΚΥΚΛΩΨ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
Γ. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΕΗ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

Ο Οδυσσεύς επιστρέφων από την Τροία, μετά την άλωσιν της πόλεως, ρίπτεται υπό της τρικυμίας εις τας ακτάς της Σικελίας, και προ του σπηλαίου εις το οποίον κατοικεί ο Κύκλωψ Πολύφημος. Απουσιάζοντος του Κύκλωπος εις κυνήγιον, ο Οδυσσεύς ζητεί από τους Σατύρους τροφάς προσφέρων εις αντάλλαγμα οίνον. Φθάνει όμως ο Κύκλωψ, ο οποίος κατατρώγει δύο από τους συντρόφους του Οδυσσέως. Αλλ' ο Οδυσσεύς κατορθώνει να τον μεθύση και να τον τυφλώση και τοιουτοτρόπως φεύγει με τους συντρόφους του και με τους Σατύρους.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΕΙΛΗΝΟΣ
ΧΟΡΟΣ ΣΑΤΥΡΩΝ
ΟΔΥΣΣΕΥΣ
ΚΥΚΛΩΨ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

Κ Υ Κ Λ Ω Ψ

(Η σκηνή παριστά χώρον προ του άντρου του Πολυφήμου εις την Αίτην της Σικελίας. Η παραλία δεν απέχει πολύ).

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Ω Βρόμιε Βάκχε, βάσανα που τα τραβώ για σένα
απ' τον καιρό που ώρθωναν τα νειάτα το κορμί μου.
Πρώτα όταν σου έστειλεν η Ήρα τη μανία
κι' από της Νύμφαις έφυγες που σ' είχαν αναθρέψη·
Έπειτα όταν στο πλάι σου, αλήθεια παλληκάρι
μαζή σου επολέμησα, και υπερασπιστής σου
σκότωσα τον Εγκέλαδο με μία κονταριά μου
στη μέση της ασπίδας του. Άραγε αλήθεια λέω
ή μήπως τάχα όλα αυτά τα είδα στ' όνειρό μου;
Όχι, δεν λέω ψέμματα· τα λάφυρα τα είδε
ο Βάκχος, που του τάδειξα. Μα πιο πολλά απ' όλα
τώρα τραβώ για χάρι σου. Γιατί όταν η Ήρα
έστειλε Τυρρηνοὺς ληστές για να σε κυνηγήσουν
και να σε φέρουνε μακρυνά, μακρυνά σε τόπους ξένους
μόλις εγώ το έμαθα, επήρα τα παιδιά μου
και με το πλοίο ξεκίνησα να σε ζητήσω. Ο ίδιος
εις το τιμόνι εκάθησα, στην πρύμη. Τα παιδιά μου
στο κάθισμα των ερετών γερό κουπί ετραβούσαν
και άσπριζαν με τον αφρό το κύμα το γαλάζιο.
Κι όλα αυτά για ναύρωμε εσένα, ω βασιλιά μου.
Μα εκεί που πλησιάζαμε στην άκρη του Μαλέα
άξαφνα επήρε δυνατός στο πλάι απηλιώτης
και το καράβι έρριξε σ' αυτήν εδώ την ξέρα
της Αίτνας, όπου κάθονται σ' έρημα σπήλαια μέσα
οι Κύκλωπες, μονόφθαλμοι, παιδιά του Ποσειδώνος,
που τους θνητούς σκοτώνουνε και δεν χορταίνουν αίμα.
Ένας λοιπόν από αυτούς μας έπιασε, και τώρα
σαν δούλοι τον δουλεύομε· Πολύφημο τον λένε,
αυτόν που έγινε αφέντης μας. Δεν έχει πια μεθύσι,
δεν έχει πια ούτε χορούς ούτε τραγούδια τώρα...
Τώρα εκαταντήσαμε να βόσκωμε κοπάδια
αυτού του αθλίου Κύκλωπα. Σαν νέα τα παιδιά μου
τα πρόβατα τα πρώιμα πηγαίνουν να βοσκήσουν
πέρα στις άκραις των Βουνών. Κ' εγώ σαν γέρος πούμαι
μένω εδώ πίσω στη σπηληά, το σπίτι να σαρώνω
και να γεμίζω τα βουτσιά και να δουλεύω ακόμα
στα δείπνα, τα ανόσια του Κύκλωπα. Και τώρα
πρέπει ό,τι επρόσταξε να κάμω· να σαρώσω
με αυτήν την σκούπα μου εδώ όλο το σπήλαιο, ώστε
όταν γυρίση ο αφέντης μου ναύρη καθάρια όλα,
γι' αυτόν και για τα πρόβατα

(Βλέπει προς το βάθος)

Μα, να και τα παιδιά μου
βλέπω που με τα πρόβατα γυρίζουν. Μα τι τρέχει;
Τι θόρυβος είναι αυτός; Χορεύετε, παιδιά μου,
όπως εκείνον τον καιρό, που, συνοδεία του Βάκχου
εις της Αλθαίας πηγαίνατε το σπίτι με τραγούδια
που τα συνάδευε εύθυμα της λύρας σας ο ήχος;

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΣΑΤΥΡΟΙ – ΣΕΙΛΗΝΟΣ

(Ο χορός φαίνεται απευθυνόμενος κατ' αρχάς προς τα πρόβατα).

ΧΟΡΟΣ ΣΑΤΥΡΩΝ

ευγενικό βλαστάρι
ευγενικών γονέων,
τι τρέχεις μέσ' στους βράχους;
Εδώ γλυκό δεν θαύρης
και δροσερό αεράκι
και κρύσταλλα νεράκια.
Τυρίσετε στη στάνη
σου Κύκλωπα το άντρον που τα μικρά βελάζουν.
Ψιτ! θάρθης από δώθε;
Τάχα μπορείς ν' αφήσης
τη δροσερή ραχούλα;
Ε! άκου, θα σ' αρχίσω
στης πέτραις, να γυρίσης.
Γύρισε πίσω, τράγε
με τα μεγάλα κέρατα,
σου Κύκλωπα τη στάνη.
Και συ, κατσίκια, στάσου
ν' αρμέξω τα μαστάρια
που είναι γεμάτα γάλα.

(Αντιστροφή)

Δόσε τα στα μικρά σου
που όλην την ημέρα
στη στάνη τους κοιμούνται
και νάρθης περιμένουν.
Πότε τ' ωραίο λιβάδι
θ' αφήσης και στα βράχια
της Αίτνας θα γυρίσης;
Εδώ δεν είναι ο Βάκχος
ούτε χοροί με θύρσους
ούτε τυμπάνων κρότοι
κοντά στης κρύαις βρύσαις
ούτε γλυκό κρασάκι
και συντροφιές Νεράιδων.
Το Βακχικό τραγούδι
της Αφροδίτης ψάλλω
και τρέχω να την εύρω
με συντροφιές της Βάκχαις
πούχουνε τ' άσπρα πόδια.
Ω Βάκχε, αγαπημένε
που τάχα να γυρίζης
τινάζοντας μονάχος
τα ολόξανθα μαλλιά σου,

ενώ εγώ ο πιστός σου
στον Κύκλωπα δουλεύω
με το πετσί του τράγου
στην πλάτη για μανδύα
μακρυσά από σένα, ω Βάκχε;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Παιδιά μου, σιωπήσατε· και ειπέτε εις τους δούλους
γρήγορα τα κοπάδια τους στο σπήλαιο να μαζέψουν.

ΧΟΡΟΣ

(προς τους δούλους)

Ε! σεις, πηγαίνετε μπροστά.

(προς τον Σειληνόν)

Τι βιάζεσαι, πατέρα;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

(Παρατηρών προς την θάλασσαν)

Βλέπω εκεί κάτω χαμηλά κατά το ακρογιάλι
ένα καράβι Ελληνικό και ναύταις που πηγαίνουν
πίσω από έναν αρχηγό. Προς τη σπηληά τραβούνε
και φέρνουν στο κεφάλι τους άδεια δοχεία και στάμναις.
Βέβαια δεν θα ξέρουνε ο αφέντης μας τι είναι,
γι' αυτό εδώ μας έρχονται να πέσουνε στα δόντια
του ανθρωποφάγου Κύκλωπα. Αλλ' όμως ησυχάστε
να μάθωμε οι άνθρωποι πώς βρέθηκαν στην Αίτνα.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΟΙ ΑΥΤΟΙ – ΟΔΥΣΣΕΥΣ

(Ο Οδυσσεύς και οι σύντροφοί του εμφανίζονται όπως ανηγγέλθησαν από
τον Σειληνόν).

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Έένοι, κανένας από σας μπορούσε να μας δείξη
πού ένα ποτάμι θαύρωμε τη δίψα μας να σβύση
και αν μπορή κανένας σας να μας πουλήση κάτι
να φάμε γιατί – ναυαγούς – μας θέρισεν η πείνα.

(Βλέπει, καλλίτερα τους Σατύρους).

Αλλά τι βλέπω; έτυχα σε τόπο που λατρεύει
τον Βάκχο. Βλέπω Σάτυροι στην είσοδο του άντρου...
Και πρώτα•πρώτα χαιρετώ τον γεροντιότερό σας.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Χαίρε, ω ξένε. Από που και ποιός είσαι πες μας.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Απ' την Ιθάκη. Ο Οδυσσεύς, των Κεφαλλήνων άναξ.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Σε ξέρω, του Σισύφου γυιός και ξακουστός στα λόγια.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ναι, εγώ είμαι εκείνος, γέροντα. Αλλ' όμως μη με βρίζεις.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Και πώς εδώ ευρέθηκες στη Σικελία;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Τυρίζω
από της Τροίας τον πόλεμο.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Και πώς; Δεν τον γνωρίζεις
τον δρόμο της πατρίδας σου;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Τον ξέρω, αλλά του ανέμου
από τον δρόμο μ' έβγαλε η ορμή!...

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Αλλοίμονο σας
την ίδια τύχη είχαμε..

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Και συ τα ίδια είχες;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Ναι. Εκυνηγούσα τους ληστές που αρπάξανε τον Βάκχο.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ποιά είναι η χώρα που είμαστε, και ποιοί την κατοικούνε;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Η Αίτνα, το ψηλότερο της Σικελίας μέρος.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Και πού είναι της πόλεως τα τείχη και οι πύργοι;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Δεν είναι τίποτε απ' αυτά. Άνθρωποι δεν υπάρχουν.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Και ποιοί λοιπόν την κατοικούν; Άγρια θηρία ίσως;..

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Οι Κύκλωπες, σε σπήλαια κι' όχι σε σπίτια μέσα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ποιοί κυβερνούν; Ή είν' εδώ ο όχλος κυβερνήτης;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Είναι βοσκοί. Κανένας τους δεν υπακούει στον άλλο.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Πώς ζούνε; Στάχια σπέρνουνε της Δήμητρας στη γη τους;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Με γάλα ζούνε και τυρί και με το κρέας των ζώων.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Πιοτό του Βάκχου έχουνε, κρασί από ταμπέλια;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Καθόλου. Είναι αχάριστη η γη που κατοικούνε.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Είναι άρα γε φιλόξενοι; Τους δέχονται τους ξένους;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Λένε ότι γλυκύτερο είναι το κρέας των ξένων.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Τι λες; ώστε αλήθεια, εδώ είναι ανθρωποφάγοι;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Κανείς δεν βρέθηκε εδώ που να μην τονε σφάζουν.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Κι' ο Κύκλωψ που να βρίσκεται; Μήπως στο σπήλαιο μέσα;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Στην Αίτνα με τους σκύλλους του επήγε για κυνήγι.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Έέρεις τι θέλω από σε, για να σωθούμε όλοι;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Δεν ξέρω· αλλά πρόσταξε. Προς χάριν σου θα γίνη.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Πουλήσατε μας τρόφιμα που έχουμε ανάγκη.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Σου είπα πως δεν έχουμε παρά μονάχα κρέας.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Κι' αυτό καλό· την πείνα μας μπορεί να ησυχάση.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Μα και γιαούρτι και τυρί και γάλα γελαδίσιο.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Τώρα να γίνη η αγορά ενόσω είναι μέρα.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Και συ όμως για πληρωμή πόσο χρυσάφι δίνεις;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Χρυσάφι όχι. Έχω κρασί για πληρωμή να δώσω.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Αυτό είναι καλλίτερο. Καιρό έχομε να πιούμε.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ο Μάρων μου το έδωκε, ο γυιός του Διονύσου

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Εκείνος που ανέθρεψα εγώ στην αγκαλιά μου;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ο γυιός του Βάκχου, αν ζητάς καλλίτερα να μάθης.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Και στο καράβι το άφησες, ή το κρατείς μαζί σου;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Το έχω μέσα στο ασκί ετούτο, γέροντα μου.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Αυτό ούτε το στόμα μου δεν φτάνει να γεμίσω.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Έχω ακόμα δυο φορές τόσο και άλλο τόσο.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Καλή είναι η βρύση όπως λες· την χαίρεται η καρδιά μου

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Θέλεις λιγάκι απ' αυτό να δοκιμάσης πρώτα;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Καλά το λες. Η δοκιμή την όρεξι ανοίγει.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Καλά που έφερα, μαζί με τον ασκό, ποτήρι.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Βάλε μου, κουδουνίζοντας, να πιω να το θυμάμαι.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Να, πάρε!

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Μωρέ τ' είναι αυτό; Τι μυρωδιά την έχει;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Είδες;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Δεν είδα• εμύρισα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Πιε τώρα, όχι με λόγια
μονάχα να το επαινής.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Μούρχεται να χορέψω.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Σου βράχηκε ο λάρυγγας καλά;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Έως τα νύχια
τη γλύκα του αισθάνθηκα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Μαζή μ' αυτό και χρήμα,

αν θέλῃς, θα σου δώσωμε.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Ἄδειασε το ασκί σου
και κράτα το χρυσάφι σου.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Φέρ το τυρί σας τώρα
και πρόβατο νεογέννητο.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Ἀμέσως θα το κάμω
και αν πῆς για τον αφέντη μου, διόλου δεν με μέλει.
Για ένα ποτήρι απ' αυτό δίνω όλα τα κοπάδια
του Κύκλωπα και δέχομαι στη θάλασσα να πέσω
σαν νοιώσω πως βλέφαρα βαρύνει το μεθύσι.
Ὅποιος δεν πίνει το κρασί, σωστά τρελλός θα εἶναι.
Γιατί μονάχα το κρασί στον έρωτα σε σπρώχνει
και στο χορό, και λησμονεῖς κάθε κακό στον κόσμο.
Και τώρα που το ευρήκα εγώ δεν θα το παραιτήσω
κι' ας κάνῃ ό,τι θέλει ο Κύκλωπας με τώνα του το μάτι!

(Εισέρχεται εις το σπήλαιον διά να φέρῃ το τυρί και το κρέας).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΠΟΙΜΕΝΩΝ – ΟΔΥΣΣΕΥΣ

ΧΟΡΟΣ

Και τώρα ας πούμε τίποτα ως νάρθη να τα φέρῃ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Λέγετε ό,τι θέλετε σαν φίλοι σ' ένα φίλον.

ΧΟΡΟΣ

Την Τροία την επήρατε, καθώς και την Ελένη;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Όλην την οικογένεια πιάσαμε του Πριάμου.

ΧΟΡΟΣ

Και όταν η νέα έπεσε στα χέρια σας, βεβαίως
όλοι θα την χορτάσατε καθείς με τη σειρά του
γιατί αυτής της άρεσε άνδρες πολλούς ν' αλλάζῃ,
η άπιστη που τα βρακιά του Πάρι όταν είδε
να κατεβαίνουνε πλατιά στις γάμπαις του και όταν
ένα χρυσό περιδέραιο εις τον λαιμόν του είδε
τάχασε αμέσως κι' άφησε τον άνδρα τον καλό της.
Είθε να μη βρισκότανε στη γῆ καμμιά γυναίκα
παρά για μένα μοναχά.

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Οι αυτοί – Εμφανίζεται ο ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Πάρε απ' τα κοπάδια μας, ω βασιλιά, ό,τι βγάζουν
πάρε αρνάκια τρυφερά, και βούτυρο και γάλα
και άφθονα τυριά μαζή. Και φύγετε αμέσως
μακριά από το σπήλαιον. Άφησε το κρασί σου
για πληρωμή, Ω, τ' είναι αυτό; τι βλέπω εκεί κάτω
Ω, δυστυχία! ο Κύκλωπας. Και τώρα; τι θα γίνη;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Αλλοίμονο, εχαθήκαμε. Πού να κρυφτούμε τώρα;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Κρυφτήτε μέσα στη σπηλιά. Μπορεί να μη σας νοιώση!

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Μου φαίνεται στα δίχτυα του μας ρίχνει η συμβουλή σου

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Όχι, γιατί' έχει η σπηλιά πολλούς κρυψώνες μέσα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Κι' όμως δεν πρέπει· αν μάθαινε η Τροία πως ένα άνδρα
έτσι εφοβηθήκαμε θα μας παραπονοιόταν.

Εγώ με την ασπίδα μου πολλές φορές ως τώρα
χιλιάδες Φρύγας έβαλα μπροστά. Και τώρα αν να πεθάνω
είναι γραφτό, τουλάχιστον θα πέσουμε σαν άντρες,
Ή την ζωή αν σώσωμε, μα τίμια θα σωθούμε.

(Αποσύρονται εις το βάθος)

ΣΚΗΝΗ ς'.

Ο ΧΟΡΟΣ των ποιμένων – Ο ΚΥΚΛΩΨ

(Εισερχόμενος ο Κύκλωψ αποτείνεται προς τους χορεύοντας Σατύρους)

ΚΥΚΛΩΨ

Ε, σεις! Καθήστε φρόνιμα! τι είναι αυτό το γλέντι,
και οι χοροί; Διόνυσος δεν είν' εδώ. Σταθήτε,
δεν είναι ούτε τύμπανα από χαλκό, ούτε κρίκοι.
Τι κάνουν τα νεογέννητα αρνάκια μέσ' στο άντρον;
Βυζαίνουν της μητέρας τους και παίζουν στο πλευρό τους;
Είναι γεμάτα από τυρί τα σχοίνινα καλάθια;
Τι λέτε; Πώς;... Δεν απαντά κανείς σας; Μήπως πρέπει
με το ματσούκι μου αυτό ν' αρχίσω τα πλευρά σας
νάχωμε πάλι κλάμματα; Σηκώσετε τα μάτια
και μην κυτιάζετε στη γη...

ΧΟΡΟΣ

Να, βλέπομε απάνω
έως τον Δία, και στ' ουρανού τα άστρα.

ΚΥΚΛΩΨ

Το τραπέζι

είν' έτοιμο;

ΧΟΡΟΣ

Είναι έτοιμο. Όρεξι φθάνει νάχης.

ΚΥΚΛΩΨ

Και οι κρατήρες έτοιμοι; Είναι γεμάτοι γάλα;

ΧΟΡΟΣ

Και το πιθάρι ολόκληρο, αν θέλεις.

ΚΥΚΛΩΨ

Είναι γάλα

της προβατίνας, βωδινό, ή ανακατωμένο;

ΧΟΡΟΣ

Απ' ό,τι θέλεις· μοναχά εμάς να μη ρουφήξης.

ΚΥΚΛΩΨ

Εσείς δεν μου χρειάζεσθε. Με τα πηδήματα σας
μπορείτε να ξεσκίσετε τα βάθη της κοιλιάς μου

(Έξαφνα βλέπει τους Έλληνας και τον Σειληνόν ο οποίος φαίνεται ότι
τους διώχνει).

Ε!; τι είναι εκεί κάτω αυτοί που βλέπω στη σπηλιά μου;
Λησταί ή κλέφτες βγήκανε στον τόπο μας; τι βλέπω;
Ταρνιά μας εις το σώμα τους δεμένα με καλάμια·
και η στάμναις μας με το τυρί γεμάταις... Και ο γέρος
ο φαλακρός, που στέκεται με τα πρησμένα μούτρα
φαίνεται πως της έφαγε...

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Αλλοίμονο σ' εμένα!

Καίει το κορμί μου του άμοιρου απ' της ξυλιές.

ΚΥΚΛΩΨ

Για στάσου!...

Ποιός, γέροντα, σ' εχτύπησε;...

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Αυτοί εδώ που βλέπεις

γιατί εγώ δεν ήθελα ν' αφήσω να σε κλέψουν.

ΚΥΚΛΩΨ

Και πώς; Δεν ήξευραν αυτοί, πως είμ' εγώ ο Κύκλωψ
θεός εγώ, θεών παιδί;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Όλα αυτά τα είπα

του κάκου! εκείνος άρπαξε τα πράγματα σου ως τόσω
και το τυρί σου έτρωγαν και έκλεβαν ταρνιά σου.
Εσέ τον ίδιον έλεγαν πως με σχοινί θα δέσουν
τρεις πήχες, και από το μάτι σου θα κάμουν να ξεράσης
τα σπλάγχνα σου και καμτσικιές θα σούδιναν στη ράχη
και έπειτα θα σ' έρριχναν δεμένον στο καράβι
και δούλον θα σ' επήγαιναν τον μύλο να γυρίζης.

ΚΥΚΛΩΨ

Αλήθεια; Τρέξε γλήγορα μαχαίρια ν' ακονήσης·
μάζεψε ξύλα κι' άναψε φωτιά, γιατί σε λίγο
όλους θα σφάξω και ζεστούς θα τους καταβροχθίσω
άλλους ψητούς στα κάρβουνα κι' άλλους βραστούς στη χύτρα.
Πολύν καιρό ετρεφόμουνα με λάφια και λιοντάρια,
και έχω πάρα πολύν καιρό να φάω ανθρώπου κρέας.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Σωστά. Είναι καλλίτερο, αφέντη, το καινούριο.
Πολύν καιρό έχουν άνθρωποι να ρθούνε στη σπηληά σου.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ω Κύκλωψ, άκουσε και μας τους ξένους. Πεινασμένοι
στον τόπο σου εβγήκαμε, λίγη τροφή ναυρούμε
και να την αγοράσωμε με χρήμα. Αυτός που βλέπεις
μας πούλησε, όχι άθελα, το γάλα και ταρνια σου
και μείς κρασί του δώσαμε γι' ανταλλαγή και ήπιε·
τίποτα δεν εκάμαμε διά της βίας, ο γέρος
ψέμματα λέει, γιατί κρυφά τον ηύρες να σε κλέβη.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Εγώ;... που να σ' εύρη κακό...

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Να μ' εύρη, αν λέω ψέμμα.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Στον Ποσειδώνα ορκίζομαι, στον θείο σου πατέρα
και στον μεγάλο Τρίτωνα και στον Νηρέα κι' ακόμα
στην Καλυψώ ορκίζομαι, και στου Νηρέως της κόραις,
στα κύματα, ω Κύκλωπα, σ' όλα μαζί τα ψάρια
καλέ μου, αφεντάκη μου, ψέμματα είναι όλα.
Δεν πούλησα εγώ τίποτα από τα πράγματα σου.
Να μη μου μείνη ένα παιδί, που ξέρεις πως τα έχω.

ΧΟΡΟΣ

Οι όρκοι σου απάνω σου αμέσως να γυρίσουν.
Σε είδα με τα μάτια μου που τα πουλούσες· ψέμμα
αν λέη ο πατέρας μας από κακού να πάη.

(προς τον Κύκλωπα:)

Τους όρκους μην παραδεχθής. Μην αδικής τους ξένους.

ΚΥΚΛΩΨ

Ψέμματα λέτε. Μόνον αυτόν τον γέροντα πιστεύω,
γιατί και απ' τον Ραδάμανθυν πιο δίκαιον τον έχω.
Αλλά θα μάθω μόνος μου. Ποιοι είσθε σεις, ω ξένοι,
από που έρχεσθε, και ποιά η πατρίδα σας;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Η Ιθάκη,
είν η πατρίδα μας. Και αφ' ου επήραμε την Τροία
τώρα από εκεί γυρίζαμε. Μα η τρικυμία, ω Κύκλωψ,
στον τόπο σου μας έρριξε.

ΚΥΚΛΩΨ

Ωστε είσθε σεις εκείνοι
που για να ξαναφέρετε στη Σπάρτη την Ελένη
εφθάσατε ως το Τίλιον, στις όχθες του Σκαμάνδρου;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Εμείς, και ετραβήξαμε τόσα δεινά.

ΚΥΚΛΩΨ

Εκστρατεία
κακή, αφού η αιτία της μία γυναίκα ήταν
κ' επήγανε προς χάριν της ως την Φρυγία.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Έτσι
ήτον το θέλημα του θεού. Θνητός κανείς, δεν φταίει.
Και τώρα, ω γενναίο παιδί του Ποσειδώνος, όλοι
εμείς σε ικετεύομεν και σε παρακαλούμε
όχι σαν δούλοι, αλλ' ακριβώς ωςάν ελεύθεροι άνδρες
την θεία οργή να φοβηθής και να μη μας σκοτώσης.
Γιατί εμείς, ω βασιλιά, εις την Ελλάδα όλη
τιμούμε τον πατέρα σου και έχομε ναούς του
έως τα μακρυνώτερα του τόπου μας σημεία.
Απάτητος και ιερός είναι ο λιμήν του κάτω
στο Ταίναρον και πάρα εκεί στην άκρη του Μαλέα
κ' έπειτα και στο Σούνιον, που η Αθηνά μαζή του
έχει ναόν στο έδαφος που βγάζει το ασήμι,
Άλλος ναός του και άσυλον στον Γεραιιστόν της Ευβοίας.
Αλλά δεν υποφέραμε την ύβριν που η Φρυγία
εις την Ελλάδα έκαμε. Η δόξα μας δική του
επίσης είναι. Γιατί εσύ στον φλογισμένον βράχο
της Αίτηης που είναι Ελληνική, κύριος είσαι. Νόμος
είναι για όλους τους θνητούς να δέχωνται τους ξένους
που έπαθαν στη θάλασσα, να τους φιλοξενούνε
κι όχι να τους σουβλίζουνε με των βωδιών της σούβλες
και να χορταίνουν με τροφή της σάρκες των ανθρώπων.
Πολύν καιρό εδεκάτισε η Τροία την Ελλάδα,
και ήπιε το αίμα των νεκρών που εσκοτώνε το δόρυ
και άφησε γρηές χωρίς παιδιά, γυναίκες χωρίς άνδρες.
Αν συ τους λίγους που έμειναν μέσ' στη φωτιά τους ρίξης
για να τους φας, πού μένει πια κανείς να καταφύγη;
Όχι, άκουσε τα λόγια μου, ω Κύκλωπα, και κράτει
τα δόντια σου· προτίμησε φιλόανθρωπος να μείνης
κι' όχι να γίνης ασεβής. Γιατί πολλοί ως τώρα
από τα κέρδη τα κακά εβγήκαν ζημιωμένοι.

ΣΕΙΤΛΗΝΟΣ (προς τον Κύκλωπα:)

Άκου κ' εμέ μια συμβουλή που θα σου δώσω, μία
μπουκιά απ' το κρέας του να μην αφήσης. Κόψε
τη γλώσσα του και φάγε την να μάθης ν' αγορεύης.

ΚΥΚΛΩΨ (προς τον Οδυσσέα:)

Ε, ανθρωπάκο, των σοφών θεός είναι ο πλούτος.
Όλα τα αλλά ανώφελα κι' άχρηστα λόγια είναι.
Τι τάχα θα κερδίσω εγώ, αν ο πατέρας μου έχη
ναούς στα ακρωτήρια, και τι μου τ' αραδειάζεις;
Εγώ του Διός τους κεραυνούς δεν τους φοβάμαι διόλου
κι' ούτε καλλίτερο θεωρώ τον Δία από μένα.
Δεν λογαριάζω τίποτα. Ξέρεις γιατί; Αν βρέξη

ο Ζευς, εγώ στο βράχο αυτόν πηγαίνω και τρυπώνω
κ' ένα μοςχάρι ψήνοντας ή τίποτα κυνήγι
το τρώω και ανάσκελα στο χώμα ξαπλωμένος,
αφού αδειάσω ολόκληρο τον αμφορέα με γάλα,
έπειτα την κοιλιά χτυπώ και με τον ήχο κάνω
Βροντές κ' εγώ και κεραυνούς ωςάν τον Δία. Και όταν
πάλι άγριος ο βοριάς από τη Θράκη αρχίση
και με το χιόνι όλη τη γη σκεπάση, εγώ χωμένος
μέσ' στων θηρίων τα δέρματα, φωτιά μεγάλη ανάβω
και για το χιόνι του Διός καθόλου δεν με μέλει.
Η γη εξ ανάγκης, θέλοντας και μη, χορτάρι βγάζει
να τρώνε τα κοπάδια μου, τα βώδια και ταρνιά μου.
Εγώ κανένα απ' αυτά δεν θυσιάζω σ' άλλον
θεόν, γιατί καλλίτερον δεν ξέρω απ' την κοιλιά μου.
Να τρώη, να πίνη, να γλεντιά κανέννας κάθε μέρα,
να μη χαλά για τίποτα την όρεξί του, αυτό είναι
ο Ζευς για 'κείνον που έμαθε να ζη σ' αυτόν τον κόσμο.
Εκείνοι που άλλους έκαμαν για τους ανθρώπους νόμους
και στη ζωή τους έβαλαν ένα σωρό φροντίδες,
εκείνοι θέλουν κρέμασμα. Για χάρι τους βεβαίως
εγώ δεν έχω όρεξι να σκάσω την καρδιά μου
και δεν θα μ' εμποδίσουνε αυτοί να σε μασήσω.
Αυτήν την περιποίησί σου ετοιμάζω, ω ξένε,
για να μην έχης άδικα παράπονα. Η φωτιά μου
και το καζάνι έτοιμο του πατρικού σπιτιού μου
την σάρκα σου θα ντύσουνε και θα ζεστοκοπήσουν.
Έλα, συρθήτε στη σπηληά, και γύρω απ' το βωμό μου
τρέξετε να ετοιμάσετε το γεύμα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Αλλοίμονο μας!

Σωθήκαμε απ' τον πόλεμο κι απ' τη μανία του πόντου
και τώρα να μαλάξωμε μία καρδιά ανθρώπου
δεν κατορθώνομε. Ω θεά του Δία θυγατέρα,
βοήθησε μας· κίνδυνοι χειρότεροι απ' της Τροίας
μας απειλούν. Αλλά και συ που κατοικείς στα άστρα,
ω Ζευ φιλόξενε, ιδέ τα βάσανα μας τώρα,
γιατί αν την βοήθεια που σου ζητώ δεν δώσης
αδίκως σε λατρεύουνε, θεός εσύ δεν είσαι,

(Εισέρχεται εις το σπήλαιον)

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΧΟΡΟΣ

ΧΟΡΟΣ

Τα χείλη σου άνοιξε τα
που κλείνουνε το στόμα
γιατί σε λίγο, ω Κύκλωψ,
θα είναι έτοιμες η σάρκες
ψητές ή και βρασμένες
έτοιμες να της πιάνης
απ' τη φωτιά απάνω
και να της κατεβάξης·

τα κόκκαλα θα σπάζης
των ξένων, που θα βράσουν
μέσ' σε βωδιού τομάρι.
Μη μας καλείς μαζή σου
κράτησε μοναχός σου.
ολόκληρο το πλοίο
της σάρκες φορτωμένο.
Ας φύγωμε απ' το άντρον
κι' απ' της φρικτές θυσίαις
του Κύκλωπα που τρώει
της σάρκες των ανθρώπων.
Τι άγριος πρέπει νάνε
εκείνος που σκοτώνει
τους ξένους που η τύχη
τους έστειλε κοντά του
και ανήμερα τους κόβει
και σπα τα κόκκαλά τους
με τασεβή του δόντια
και βράζει το κορμί τους
ή στη φωτιά το ψήνει
κι' απ' την πυρά απάνω
τράβα τα κρέατα τους
και τα καταβροχθίζει!

ΣΚΗΝΗ Η'.

(Εξέρχεται ο Οδυσσεύς έντρομος από το άντρον).

ΟΔΥΣΣΕΥΣ -ΧΟΡΟΣ

Ω Ζευ, ω Ζευ! πως να σας πω τι είδα μέσ' στο άντρον
Βέβαια δεν θα πιστέψετε, πως είναι έργα ανθρώπου.

ΧΟΡΟΣ

Τι τρέχει; τι είδες, Οδυσσεύ; Μήπως οι σύντροφοι σου
δεν ζούνε πια; τους έφαγε;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Άρπαξε δύο πρώτα
κι' αφ' ου καλά τους έψαξε και με τα δυο του χέρια
και είδε ότι ήτανε κ' οι δυο καλλίτερα θρεμμένοι.

ΧΟΡΟΣ

Ω τους φτωχούς! Πώς έγινε το πράγμα;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Μόλις στο άντρον
εμπήκαμε, άρχισε φωτιά ο Πολύφημος, νανάβη
ρίχνοντας μιας βελανιδιάς μεγάλης τα κλωνάρια,
που τρία αμάξια δύσκολα μπορούσαν να κρατήσουν.
Έπειτα πλάι στη φωτιά ένα κρεβάτι στρώνει
από έλατα, και έπειτα ένα κρατήρα επήρε
ίσον με δέκα αμφορείς, αρμέγει της γελάδες
και τον γεμίζει κάτασπρο το γάλα. Και κατόπιν
ένα ποτήρι ξύλινο από κισσό τρεις πήχες
το ύψος κι' άλλους τέσσερες τουλάχιστον το βάθος.

Ένα καζάνι χάλκινο στη φλόγα απάνω στήνει
και σούβλες που η άκρη τους ήτανε σιδερένια.
Και όταν όλα ετοίμασεν ο μάγερας του Άδου
δυο από τους συντρόφους μου άρπαξε, τους έσφαξε με κάποιον
ρυθμό, τον' ένα έρριξε εις το καζάνι μέσα
και έπειτα τον δεύτερον αρπάζει απ' το πόδι
και τον χτυπάει δυνατά στου βράχου τη γωνία
και το κεφάλι του έσπασε κ' εχύθη το μυαλό του·
τότε με το μαχαίρι του της σάρκες κατακόβει
και τον πετάει στη φωτιά, ενώ τα άλλα μέλη,
μέσ' στο καζάνι τάρριξε να βράσουν με τον άλλον.
Εγώ σ' αυτό το μεταξύ με μάτια δακρυσμένα
στο πλάι του εστεκόμουνα και τον υπηρετούσα.
Οι άλλοι στα βάθη της σπηληάς οι δόλιοι μαζεμένοι
σαν τα πουλάκια έτρεμαν, κ' είχε κοπή η λαλιά τους.
Τέλος όταν εχόρτασε με σάρκες και ξαπλώθη
ο Κύκλωψ κ' η ανάσα του 'μόλυνε τον αέρα
μια θεία αλήθεια έμπνευσις μου ήρθε· το ποτήρι
με το κρασί του Μάρωνος εγέμισα και του είπα
– Ω Κύκλωψ, του θεού παιδί των θαλασσών, αν θέλης,
δοκίμασε απ' το ποτόν που βγάζουνε το θείον
ταμπέλια της Ελλάδος μας, απ' το ποτόν του Βάκχου!
Εκείνος από το φρικτό το δείπνο χορτασμένος
με μια μονάχα ρουφιξιά άδειασε τον κρατήρα
και το κρασί επαίνεσε κ' υψώνοντας τα χέρια
μου είπε «Ω πιο αγαπητέ απ' όλους τους άλλους ξένε,
μου δίνεις ένα θείο ποτό, έπειτα από θείο γεύμα».
Σαν είδα πως του άρεσε και δεύτερο του δίνω
βέβαιος ότι το κρασί θα τον υποδουλώσει
και θα βοηθήση, γρήγορα να τον εκδικηθούμε·
τότε άρχισε να τραγουδή, κ' εγώ το ένα στο άλλο
κρασί ποτήρια τούδινα και μια φωτιά στα σπλάγχνα
του άναβα· τα τραγούδια του στο άντρον αντηχούνε·
με των δυστυχησμένων μου συντρόφων μου τους θρήνους.
Τότε σιγά σιγά εγώ εβγήκα από το άντρον
κ' ήρθα εδώ για να σωθώ κι' όλους εσάς να σώσω
αν με βοηθήσετε. Αλλά θέλω να μάθω πρώτα
αν θέλετε να φύγετε απ' τον ανόσιον άνδρα
και εις του Βάκχου φθάνοντας τανάκτορα, να ζήτε
με της Νεράιδες του μαζή. Αυτός ήταν ο πόθος
του γέρου του πατέρα σας, που είναι στο άντρον τώρα.
Μα αυτός είναι αδύνατος και άλλο δεν συλλογιέται
απ' το μεθύσι· σαν πουλί που η ξόβεργα θα πιάση
τινάζει αδίκως τα φτερά, μα δεν μπορεί να φύγη
απ' το ποτήρι το κρασί. Σεις όμως που είσθε νέοι
ελάτε να γλυτώσετε και να γυρίστε πίσω.
στον Βάκχο, όπου με αυτόν τον Κύκλωπα δεν μοιάζει.

ΧΟΡΟΣ

Ω αγαπημένε φίλε μας, είθε ναρθή η ημέρα
να φύγωμε απ' του Κύκλωπος τα χέρια! Πόσο ως τώρα
καιρό έχομε να βάλωμε στο στόμα μας ποτήρι!
Αλλ' όμως δεν είναι εύκολο να φύγωμε.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ακούστε

τι τρόπο ευρήκα απ' το άγριο θηρίον να σωθούμε
και να το τιμωρήσωμε.

ΧΟΡΟΣ

Μίλησε, δεν υπάρχει
τραγούδι ωραιότερο της Λυδικής κιθάρας
από το άκουσμα αυτό: πως πέθανε ο Κύκλωψ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Τώρα που ήπια, απ' τη χαρά μία ιδέα του ήρθε
στους αδερφούς του Κύκλωπας να πάη να διασκεδάση.

ΧΟΡΟΣ

Κατάλαβα· θέλεις λοιπόν στο δάσος να τον βρούμε
μονάχο να τον σφάξωμε ή από κανένα βράχο
να τον πετάξωμε.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Όχι δα, κανένα από δύο,
το σχέδιόν σου πιο καλά μελετημένο είναι.

ΧΟΡΟΣ

Λέγε λοιπόν από καιρό, σοφός πως είσαι ακούμε.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Πρώτα δεν κάνει θα του πω, να πάη στο τραπέζι
και εις τους άλλους Κύκλωπας να δώση το κρασί του,
παρά να τώχη μόνο αυτός να το γλεντιάη μονάχος •
Κι' όταν μεθύση και βαρύς στον ύπνο πάλι πέση
εγώ ένα κλώνο της εληιάς, απ' τη σπηληά θα πάρω.
Κι' αφού στην άκρη μυτερό με το σπαθί τον κάνω
θα τον πυρώσω στη φωτιά· κι' όταν τον 'δω να κάψη,
θα τον τραβήξω, και με ορμή, στο μάτι θα τον χώσω
του Κύκλωπος, κι' αυτός ευθύς θα στραβωθή. Όπως όταν
ένα καράβι φτειάνουνε ο ναυπηγός γυρίζη
με δυο πετριά στις τρύπες του τριγύρω το τρυπάνι
έτσι κ' εγώ μέσ' στου ματιού την κόγχη θα γυρίσω
το πυρωμένο μου κλαδί, την όψι να του κάψω.

ΧΟΡΟΣ

Ω, τι χαρά! Μας τρέλλανε ο τρόπος που ευρήκες.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Έπειτα όλους σας εδώ στο πλοίο θα σας βάλω
μαζή με τον πατέρα σας, και τα κουπιά τραβώντας
με όλη μας την δύναμι, μακριά από δω θα πάμε.

ΧΟΡΟΣ

Αφού σου ωρκισθήκαμε πως θάμαστε δικοί σου,
θα μας αφήσης τον δαυλό και μείς να τον γυρνούμε
μέσα στο μάτι σου; Γιατί σ' αυτήν την τιμωρία
χαρά μας να βοηθήσωμε.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Και πρέπει, γιατί είναι
πολύ μεγάλος ο δαυλός και δεν μπορώ μονάχος.

ΧΟΡΟΣ

Το βάρος εκατό αμαξιών σηκώνομε ευχαρίστως,
φτάνει κ' εμείς να κάψωμε του Κύκλωπα το μάτι
και φτάνει να το λυώσωμε σαν σφήκα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ησυχία

κάμετε· τώρα εμάθατε το σχέδιο· όταν είναι
η ώρα, θα σας 'πω εγώ και σεις να υπακούτε
στον αρχηγό. Γιατί εγώ έχω όλους τους δικούς μου
μέσ' στη σπηλιά και δεν ζητώ μονάχος να γλυτώσω,
αν και μπορούσα νάφευγα, αφού έφθασα και βγήκα.
Αλλά δεν είναι δίκαιον ν' αφήσω τους δικούς μου
που ήλθανε μαζί μου εδώ, και να σωθώ εγώ μόνος.

(Εισέρχεται εις το σπήλαιον).

ΣΚΗΝΗ Θ'.

ΧΟΡΟΣ

Πάμε, ποιός θα είναι ο πρώτος,
ποιός έπειτ' απ' τον πρώτο
τον πυρωμένο κλάδο
στο μάτι θα βυθίση
του Κύκλωπα, το φως του
το λαμπερό να σβύση;
Σιωπάτε, σιωπάτε,
άρχισε το τραγούδι ο μεθυσμένος ψάλτης
που αργότερα θα κλάψη,
και έξω απ' το παλάτι
το πέτρινο προβάλλει.
Ελάτε, με τραγούδια
να μάθωμε να ψάλη
γιατί σε λίγο μάτια
δεν θάχη για να βλέπη.

(Στροφή)

Ευτυχισμένος όποιος
από γλυκό κρασάκι
μεθύση στο τραπέζι
κρατώντας στην αγκάλη,
αγαπημένη φίλη
κ' έπειτα στο κρεβάτι
με τα ξανθά μαλλιά της
στα μύρα βουτηγμένη
με πόθους τα χαϊδεύει
και σιγοτραγουδώντας
— τη θύρα ποιος θ' ανοίξη;

ΣΚΗΝΗ Ι'.

ΟΙ ΑΥΤΟΙ — ΚΥΚΛΩΨ

(Ο Κύκλωψ εμφανίζεται μεθυσμένος και τρικλίζων)

ΚΥΚΛΩΨ

Πώ πω• είμαι γεμάτος
κρασί, και η καρδιά μου
εχάρηκε τραπέζι.
Σαν βαρυφορτωμένο
καράβι είν' η κοιλιά μου.
Αυτή η πρασινάδα
που απλώνεται μπροστά μου
την όρεξι μ' ανοίγει
να πάω να γλεντήσω
την άνοιξι εκεί κάτω
στους Κύκλωπας τους άλλους
τους αδελφούς μου. Φέρε,
ω ξένε, το ασκί σου
δος μου να πιω ακόμα!

(Αντιστροφή β').

ΧΟΡΟΣ

Απ' το παλάτι μέσα
ωραίος ο Κύκλωψ βγαίνει
με το ωραίο το μάτι.
Θ' αναψουνε λαμπάδες
για χάρι σου σε λίγο
και σαν μια νέα νύφη
μέσ' στη δροσιά του άντρου
στεφάνι από λουλούδια
γύρω απ' το μέτωπο σου
ωραία θα σε στολίση.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Άκουσε, Κύκλωψ, κάτι τι που θα σου πω. Εγώ ξέρω
καλά του Βάκχου το ποτόν που σουδωκα. Άκουσε με.

ΚΥΚΛΩΨ

Ωστε κι' ο Βάκχος για θεός περνά;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Κι' απ' τους μεγάλους
γιατί πολλή ευχαρίστησι και ηδονή μας φέρνει,

ΚΥΚΛΩΨ

Γι' αυτό κ' εγώ τον ρέβομαι και ευφραίνεται η ψυχή μου.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Έτσι σε όλους φέρεται• κανένα δεν πειράζει.

ΚΥΚΛΩΨ

Μα που ακούστηκε θεός μέσ' στους ασκούς να μένη;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Όπου και αν τον βάλλουνε, είναι ευχαριστημένος.

ΚΥΚΛΩΨ

Όμως δεν πρέπει οι θεοί να ζουν μέσ' στα τομάρια.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Και τι σε μέλει αφού αυτός σ' ευχαριστεί; Ή τάχα

μήπως τον έκαμε πικρόν το δέρμα;

ΚΥΚΛΩΨ

Δεν μ' αρέσει
το ασκί, μ' αρέσει το πιοτό που είναι μέσα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Μείνε
λοιπόν εδώ και πίνε τον και γλέντησε.

ΚΥΚΛΩΨ

Δεν πρέπει
να δώσω λίγο απ' αυτό στ' αδέρφια μου;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Αν τώχες
μόνον εσύ, καλλίτερος θα φαίνεσαι απ' όλους.

ΚΥΚΛΩΨ

Μα αν το δώσω και σ' αυτούς θα τους υποχρεώσω.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Το γλέντι φέρνει σύγχυσι, φιλονεικίες, λόγια.

ΚΥΚΛΩΨ

Και αν μεθύσω ποιός τολμά εμένα να μ' εγγίξη;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Όποιος το τσούξη, σπίτι του καλλίτερα να μένη.

ΚΥΚΛΩΨ

Κουτός που σαν εμέθυσε δεν θέλει να γλεντήση.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Όποιος μεθύση κ' έπειτα μείνη στο σπίτι του είναι
σοφός.

ΚΥΚΛΩΨ

Συ, Σειληνέ, τι λες; Να μείνωμε στο σπίτι;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Αυτή είναι η γνώμη μου. Τους άλλους τι τους θέλεις;

ΚΥΚΛΩΨ

Ωραίο, αλήθεια, απλώνεται σαν στρώμα το χορτάρι.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Με το λιοπύρι είναι καλά να πίνη κάνεις. Έλα
ξαπλώσου κάτω, κατά γης.

ΚΥΚΛΩΨ

Τι κρύβεις το ποτήρι
πίσω μου;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Μη περνά κανείς και μας το πάρη.

ΚΥΚΛΩΨ

Όχι.

για να το πιής εσύ κρυφά... Βάλτο εδώ στη μέση.
Και συ ω ξένε, δεν μας λες ποιά είναι τόνομά σου;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Κανείς, εγώ ονομάζομαι, Τι χάρη θα μου κάνης
να ξέρω--τι θα σου χρωστώ;

ΚΥΚΛΩΨ

Απ' όλους τελευταίον
θα φάω εσένα.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Σπάνια του κάνεις χάρη, αλήθεια.

ΚΥΚΛΩΨ

Ε, ε, τι κάνεις συ αυτού; Μου κλέβεις το κρασί μου;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Όχι, αυτός μ' εφίλησε, γιατί με βρίσκει ωραίον.

ΚΥΚΛΩΨ

Θα κλάψης· το κρασί αγαπάς, μ' αυτό δεν σ' αγαπάει.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Μα το θεό, με αγαπά· λέει πως είμαι ωραίος.

ΚΥΚΛΩΨ

Βάλε κρασί, και γέμιστο ως απάνω το ποτήρι.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Στάσου να ιδούμε επέτυχε στο ανακάτεμα του;

ΚΥΚΛΩΨ

Μ' επέθανες! Βάλε να πιω κι' ας είναι όπως κι' αν είναι.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Α, όχι, πριν να σε ιδώ να βάλης το στεφάνι
και πριν το δοκιμάσω εγώ.

ΚΥΚΛΩΨ

Α, κεραστή αχρείε!

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Δεν είμαι αχρείος κεραστής, είναι γλυκό ετούτο.
Έπειτα πρέπει να πλυθής για να το νοιώσης όταν
το πίνης.

ΚΥΚΛΩΨ

Να, δεν έχουνε τα χίλια μου κ' η τρίχες
τίποτα.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Τώρα στήριξε στο χώμα τον αγκώνα
κ' έπειτα ιδέ πως πίνω εγώ και... μη με ιδής πως πίνω.

(Πίνει, τόσο γρήγορα ώστε δεν προφθάνει να τον ιδή ο Κύκλωψ).

ΚΥΚΛΩΨ

Ε, ε, τι χάνεις;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Τίποτε, μια ρουφηξιά επήρα.

ΚΥΚΛΩΨ

Πάρ' το ασκί, ω ξένε εσύ, και κέρνα με.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Με ξέρει
καλά εμένα το κρασί, το χέρι το γνωρίζει.

ΚΥΚΛΩΨ

Έλα λοιπόν, κέρνα.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Κερνώ, μα μη φωνάζης· σώπα.

ΚΥΚΛΩΨ

Δύσκολα πράγματα ζητάς από αυτόν που πίνει.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Πάρε και πιέ και φρόντισε σταλιά να μην αφήσης.
Πρέπει κανείς στην ύστερη γουλιά του να πεθαίνει.

ΚΥΚΛΩΨ

Πω πω, τι ξύλο ώμορφο του αμπελιού το ξύλο!

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Αν αφού έφαγες καλά, πιης και καλά, είτ' έχεις
είτε δεν έχεις δίψα, ευθύς σ' ύπνον γλυκόν θα πέσης.
Μα αν αφήσης μια σταλιά. Θα σου ξεράνη ο Βάκχος
τον λάρυγγα.

ΚΥΚΛΩΨ

Εκολύμπησα μέσ' στο κρασί και μόλις
εσώθηκα γιατί' ήτανε χωρίς νερό. Και τώρα
μου φαίνεται ο ουρανός κ' η γη μαζί ένα πράγμα.
Βλέπω το θρόνο του Διός και τους θεούς τριγύρω.
Η Χάρις με ειρωνεύονται. Αλλά εμένα φτάνει
ο Γανυμήδης, προτιμώ ταγόρια απ' τα κορίτσια.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Ωστε να πούμε είμ' εγώ ο Γανυμήδης;

ΚΥΚΛΩΨ

Είσαι
εσύ όπου σε άρπαξα από την Δαρδανία.

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Ω δυστυχία εχάθηκα• παιδιά μου, τι θα πάθω!

ΚΥΚΛΩΨ

Τον εραστή που εμέθυσε εσύ τον περιπαίζεις;

ΣΕΙΛΗΝΟΣ

Ευνό θα μου βγη το κρασί που ήπια.

(Ο Κύκλωψ απάγει τον Σειληνόν εις το άντρον).

ΣΚΗΝΗ ΙΑ'.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ-ΧΟΡΟΣ

Ελάτε τώρα,
παιδιά του Βάκχου ευγενικά, εκείνος πάει μέσα
σε λίγο από το κρασί σ' ύπνον βαρύν θα πέση
κι' απ' το άτιμο λαρύγγι του της σάρκαις θα ξεράση
που έφαγε πρωτήτερα. Μέσα ο δαυλός καπνίζει
και τίποτα δεν μένει πια παρά στο μάτι μέσα
να μπη. Ελάτε, δείξτετε πως είσθε άνδρες. Θάρρος!

ΧΟΡΟΣ

Πέτρα η καρδιά μας θα γενή και σίδερο. Προχωρεί
μέσ' στη σπηληά πριν τίποτα κακό ο πατέρας πάθη.
Και μείνε ήσυχος για εδώ, θα είναι όπως τα θέλεις.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ω Ήφαιστε, ω βασιλιά της Αίτνας, κάψε τώρα
του γείτονα σου του κακού το μάτι, μια για πάντα
από αυτόν ναπαλλαχθής. Και συ παιδί της Νύχτας
ω Ύπνε, έλα κάθησε στα μάτια του θηρίου
που το μισούνε οι θεοί. Έπειτα από την νίκη
της Τροίας μην αφήσετε ο Οδυσσεύς να πάθη
κ' οι σύντροφοι του, άδικα από χέρια ενός ανθρώπου
που ούτε τους θεούς τιμά ούτε θνητούς φοβάται.
Άλλως θα το πιστέψουμε ότι η τύχη είναι
θεός, και ότι οι θεοί είναι κατώτεροι της.

(Εισέρχεται εις το σπήλαιον).

ΣΚΗΝΗ ΙΒ'.

ΧΟΡΟΣ (μόνος)

ΧΟΡΟΣ

Θα τον πιάση απ' το λαιμό
σαν τανάλια ο πόνος
το θεριό που τρέφεται
απ' ανθρώπων σάρκαις
και της κόρες των ματιών
η φωτιά θα κάψη.
Ο δαυλός επύρωσε
της δρυός κλωνάρι
μέσ' στη στάχτη καρτερεί
στη φωτιά κρυμμένος.
Έλα, Μάρων, γύρισε
το μυαλό του τώρα
και για την εκδίκησι
βοήθησε μας. Βγάλτου

το μονάχο μάτι του.
γίνου ο θάνατος του.
Πάλι θέλομε να ιδούμε
τον θεό τον Βάκχο
με στεφάνια από κισσό
τον επιθυμούμε.
Θέλομε του Κύκλωπος
την ερημιά ναφήσωμε.
Θάρθη η ώρα άρα γε•
τέτοιας ευτυχίας;

ΣΚΗΝΗ ΙΓ'.

ΟΙ ΑΥΤΟΙ—ΟΔΥΣΣΕΥΣ

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Για το θεό ησυχάσατε, ω Σάτυροι. Σωπάτε
κλείσετε πια το στόμα σας. Σας το απαγορεύω.
να πάρετε αναπνοή, να κλείσετε τα μάτια
να φτύσετε, μη άξαφνα ξυπνήση ο Κύκλωψ μέσα
πριν ο δαυλός στο μάτι του χωθή.

ΧΟΡΟΣ

Να μη σε μέλη,
μια λέξι δεν θα βγάλωμε, και την αναπνοή μας
θα την κρατήσωμε.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Εμπρός, απ' τη φωτιά τραβήχτε
το ξύλο γιατί επύρωσε καλά και μέσ' στο άντρον
πηγαίνετε

ΧΟΡΟΣ

Καλλίτερα δεν είναι να ορίσης
ποιοί πρώτα θα τραβήξουμε απ' τη φωτιά το ξύλο
και ποιοι θα το βυθίσουνε στον Κύκλωπος το μάτι
για να μην κάνωμε άτακτα καθένας ότι τύχη;

ΗΜΙΧΟΡΙΟΝ

Εμείς μακρυά βρισκόμαστε απ' της σπηλιάς τη θύρα
και αδύνατον να φτάσωμε το ξύλο ως το μάτι.

ΧΟΡΟΣ

Κ' εμείς εκουτσαθήκαμε άξαφνα.

ΗΜΙΧΟΡΙΟΝ

Πώς το ίδιο
μαζή μ' εμάς επάθατε; γιατί εμάς τα πόδια
εκεί που εστεκόμαστε στραβώσανε.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

εκεί που εστεκόσαστε;

Α, έτσι

ΗΜΙΧΟΡΙΟΝ

Αλήθεια! Και τα μάτια
γεμίσανε δεν ξέρω τι, σαν σκόνη ή σαν στάκτη.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Άνανδροι, φοβιτσάρηδες. Για τίποτε δεν είσθε.

ΧΟΡΟΣ

Είνε ανανδρία την ράχη μας αν αγαπάμε; Είναι
κακό, που δεν δεχόμαστε να φάμε τέτοιο ξύλο
που να μας βγουν τα δόντια μας; Ξέρομε ένα τραγούδι
ένα τραγούδι μαγικό του Ορφέως που μπορούσε
να κάμη μόνος του ο δαυλός να πάη και να κάψη
το μάτι το μονάκριβο του Γίγαντος.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Αλήθεια

από καιρό σας ήξερα πως τέτοιοι είσθε· τώρα
σας έμαθα καλλίτερα. Βλέπω πως είναι ανάγκη
να πάρω τους συντρόφους μου να με βοηθήσουν. Όμως
αν δύναμι στα χέρια σας δεν νοιώθετε, με λόγια
τουλάχιστον βοηθήστε μας και προσευχή που θάρρος
να δώση στους συντρόφους μου το χρέος των να κάμουν.

ΧΟΡΟΣ

Αυτό το κάνομε. Για μας θα κινδυνεύσουν άλλοι,
ενώ εμείς με προσευχή θα βγάζωμε το μάτι
του Κύκλωπος.

(Ο Οδυσσεύς εισέρχεται εις το σπήλαιον).

ΣΚΗΝΗ ΙΔ'.

ΧΟΡΟΣ (μόνος)

ΧΟΡΟΣ

Θάρρος! Με θάρρος σπρώχνετε
μη χάνετε καιρό.
Βυθίστε μέσ' στο μάτι του
αυτού όπου τους ξένους
ωσάν θηρίο έτρωγε.
Χτυπάτε! Κάψετε τον
της Αίτνας τον βοσκό
και φύγετε έπειτα γοργοί
μην τύχη κι' απ' τον πόνο
σας κάμη τίποτα κακό.

(Ακούεται η φωνή του Κύκλωπος).

ΚΥΚΛΩΨ

Αλλοίμονο μου! Μούκαψαν το μάτι!...

ΧΟΡΟΣ

ωραίο! Ξανατραγούδηστο, ω Κύκλωψ.

Ω τι τραγούδι

ΚΥΚΛΩΨ

(Εξερχόμενος και κρατών το μάτι του)

Δυστυχία!

τι προσβολή μου έγινε· εχάθηκα!

(Προς τους Έλληνας:)

Αλλ' όμως

μη σας περνάει από τον νου πως θα σωθήτε, αχρείοι.
Δεν φεύγετε απ' τα χέρια μου. Εις της σπηληάς τη θύρα
εδώ στη μέση θα σταθώ και θα σας πιάσω όλους.

ΧΟΡΟΣ

Τι τρέχει; τι είναι η φωνές αυτές, ω Κύκλωψ;

ΚΥΚΛΩΨ

Τι είναι;
Εχάθηκα

ΧΟΡΟΣ

Τι έπαθες; Πώς είσαι έτσι;

ΚΥΚΛΩΨ

Είμαι
χειρότερα απ' ό,τι βλέπετε.

ΧΟΡΟΣ

Μήπως απ' το μεθύσι
έπεσες στη φωτιά;

ΚΥΚΛΩΨ

Ο Κανείς μ' έκαμε όπως είμαι.

ΧΟΡΟΣ

Κανείς; Δεν σούκαμε λοιπόν κανείς κακό;

ΚΥΚΛΩΨ

Σας λέω
πως ο Κανείς μου έκαψε το μάτι

ΧΟΡΟΣ

Ωστε δεν είσαι
στραβός.

ΚΥΚΛΩΨ

Είθε να είσαστε και σεις ωςάν εμένα.

ΧΟΡΟΣ

Πώς γίνεται να είσαι στραβός απ' ού το λες ο ίδιος
πως δεν σε στράβωσε κανείς;

ΚΥΚΛΩΨ

Με περιπαίζεις; Έλα
λέγε που είναι ο Κανείς

ΧΟΡΟΣ

Μα, πουθενά δεν είναι.

ΚΥΚΛΩΨ

Λοιπόν ο ξένος, να στο πω για να το καταλάβης,
ο ξένος με κατέστρεψε ο άτιμος, εκείνος
που μούδωσε να πιω κρασί για να με καταβάλη.

ΧΟΡΟΣ

Είναι, αλήθεια το κρασί αγωνιστής γενναίος.

ΚΥΚΛΩΨ

Για το θεό, εφύγανε ή μέσα είναι ακόμα;

ΧΟΡΟΣ

Όχι, στο βράχο στέκονται χωρίς να βγάζουν λέξι.

ΚΥΚΛΩΨ

Από ποιο χέρι;

ΧΟΡΟΣ

Απ' το δεξί.

ΚΥΚΛΩΨ

Πού;

(Διευθύνεται προς τον βράχον)

ΧΟΡΟΣ

Απάνω εις τον βράχο
τους έπιασες;

ΚΥΚΛΩΨ

Άλλο κακό μ' ευρήκε. Το κεφάλι
στον βράχο απάνω έσπασα.

ΧΟΡΟΣ

Να τους! θα σου' ξεφύγουν.

ΚΥΚΛΩΨ

Ωστε δεν ήτανε εκεί που ελέγατε;

ΧΟΡΟΣ

Δεν σου είπα
εκεί.

ΚΥΚΛΩΨ

Λέγε λοιπόν που είναι.

ΧΟΡΟΣ

Γύρω γύρω τρέχουν
αριστερά σου.

ΚΥΚΛΩΨ

Αλλοίμονο! Με περιπαίζουν τώρα
στη δυστυχία μου.

ΧΟΡΟΣ

Ήρθανε· μπροστά σου πια δεν είναι
Κανείς.

ΚΥΚΛΩΨ

Κανείς; Ω άθλιε που βρίσκεσαι;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Μακρυά σου

Ο Οδυσσεύς είμαι εγώ και ξέρω να φυλάξω
τον εαυτόν μου.

ΚΥΚΛΩΨ

Πώς; Λοιπόν άλλο όνομα έχεις τώρα;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Το όνομα που μού' δωσε ο πατέρας μου σου λέω.
Ήταν καιρός ναρθώ εγώ και να σε τιμωρήσω
για τους ανθρώπους που έτρωγες. Τι θα ωφελούσε η δόξα
ότι την Τροία εκάψαμε, αν δεν ετιμωρούσα
τον φόνον των συντρόφων μου;

ΚΥΚΛΩΨ

Αλλοίμονο σ' εμένα.

Ήρθ' ο καιρός ο παλαιός χρησμός να γίνη. Γιατί αλήθεια
μου είχαν 'πη, ότι εσύ όταν η Τροία πέση
κι' όταν γυρίσης απ' αυτήν το φως μου θα μου σβύσης.
Μα και για σένα ο χρησμός είπε πως θα τραβήξης
μαρτύρια στη θάλασσα πολύν καιρόν ακόμα;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Κλαίγε και στέναζε· αφορμή και για τα δυο σου δίνω.
Τώρα εγώ κι' οι φίλοι μου τραβούμε στ' ακρογιάλι
και πέρνω το καράβι μου κι' από της Σικελίας
τη θάλασσα, τη πλήρη μου για την πατρίδα βάζω.

ΚΥΚΛΩΨ

Ά όχι. Γιατί αυτήν εδώ την πέτρα θα σηκώσω
κι' όλους τους ναύτας σου και σε θα θρυμματίσω. Απάνω
στο βράχο εκείνον θ' ανεβώ, αν και τυφλός περνώντας
μέσα από το σπήλαιο που είναι ανοιχτό τριγύρω.

ΧΟΡΟΣ

Κ' εμείς ναύταις θα γίνωμε στου Οδυσσέως το πλοίο
και εις τον Βάκχον έπειτα θα αφιερωθούμε.

Α Υ Λ Α Ι Α

Η Σειρά των Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων, των Εκδόσεων Φέξη, υπήρξεν ένας σταθμός στα ελληνικά χρονικά. Για πρώτη φορά προσφερόταν συστηματικά στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό, η αρχαία ελληνική σκέψη (ιστορία, φιλοσοφία» ποίηση, δράμα, δικανικός και πολιτικός λόγος) σε δημιουργικές μεταφορές της, από τους άριστους μεταφραστές του τόπου, στην πιο σύγχρονη μορφή που πήρε, εξελισσόμενο, το γλωσσικό της όργανο, Ο Όμηρος, οι Τραγικοί κι ο Αριστοφάνης, ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης, ο Πλάτων, ο Ξενοφών, ο Αριστοστέλης, ο Θεόκριτος, ο Θεόφραστος, ο Επίκτητος, ο Πλούταρχος, ο Λουκιανός κλπ. προσφέρονται και σήμερα, στις κλασικές πια μεταφράσεις των Πολυλά, Ραγκαβή, Μωραϊτίδη, Κονδυλάκη, Ποριώτη, Γρυπάρη, Τανάγρα, Πολέμη, Καμπάνη,

Καζαντζάκη, Βάρναλη, Αυγέρη, Βουτιερίδη, Ζερβού, Φιλαδέλφως, Τσοκόπουλου, Σιγούρου, Κ. Χρηστομάνου κλπ. σε μια σύγχρονη σειρά εκδόσεων βιβλίου τσέπης, πράγμα που επίσης γίνεται για πρώτη φορά, συστηματικά, στην Ελλάδα.

ΚΥΚΛΩΨ Σατυρικό δράμα, που ανάγεται στη γνωστή ομηρική περιπέτεια του Οδυσσέα, με τη μέθη και την τύφλωση του Κύκλωπα, που κάνει δυνατή τη σωτηρία του ήρωα και των συντρόφων του. Τα κωμικά επεισόδια κάνουν το έργο αυτό εξαιρετικά ενδιαφέρον για κάθε εποχή.

Η «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΕΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ» ΑΝΑΤΥΠΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

ΑΘΗΝΑΙ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 36
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΤΣΙΜΙΣΚΗ 61

ΤΙΜΗ ΤΟΜΟΥ ΔΡΑΧΜΕΣ 10

End of the Project Gutenberg EBook of Cyclops, by Euripides

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK CYCLOPS ***

***** This file should be named 27845-0.txt or 27845-0.zip *****
This and all associated files of various formats will be found in:
<http://www.gutenberg.org/2/7/8/4/27845/>

Produced by Sophia Canoni

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the

rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by

keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than

"Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain

"Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pglaaf.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaaf.org>

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up

with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.